

FIȘA DISCIPLINEI

Studiul Vechiului Testament (Noțiuni introductive)

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Artă Sacră
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Studiul Vechiului Testament (Noțiuni introductive)				Codul disciplinei	OLR1127
2.2. Titularul activităților de curs					Lect. univ. dr. Stelian Pașca-Tușa		
2.3. Titularul activităților de seminar					Lect. univ. dr. Stelian Pașca-Tușa		
2.4. Anul de studiu	I	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei	DF

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
3.5.1. Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					3
3.5.2. Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					14
3.5.3. Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					10
3.5.4. Tutoriat (consiliere profesională)					2
3.5.5. Examinări					2
3.5.6. Alte activități					2
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				33	
3.8. Total ore pe semestru				75	
3.9. Numărul de credite				3	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu este cazul
4.2. de competențe	Nu este cazul

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Prezența minim 75%, cu materialele didactice specifice (Sfânta Scriptură, alte resurse indicate)
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Prezența minim 75% și realizarea unei lucrări de seminar/laborator în conformitate cu cerințele și criteriile stabilite.

6. Competențele specifice acumulate¹

Competențe profesionale/esențiale	- Proiectarea și realizarea cadrului general specific de documentare, informare, cercetare teologică și artistică plastică: culegerea, prelucrarea și analiza datelor care se vor regăsi în aplicarea practică, proces al realizării operei de artă plastică eclesială și conservării - restaurării acesteia - Identificarea, analiza, explicarea, implementarea și reprezentarea iconografică a subiectelor teologice și a elementelor de limbaj plastic (grafic și cromatic) folosite în elaborarea artefactelor și a imaginii vizuale - Soluționarea problemelor de ambientare a spațiilor plastice (abordarea compozițională, identificarea modalității de redare a subiectelor picturale în spațiile eclesiale sau civile); identificarea, analiza și descrierea factorilor ce acționează în timp asupra stării de conservare a obiectelor de artă din patrimoniul eclesial - Propunerea și soluționarea tuturor problemelor tehnice și tehnologice de transpunere a subiectului teoretic în spațiu plastic (asimilarea tehnicilor artistice tradiționale) - Investigarea asistată de laboratoare specializate a stării de conservare și diagnoza problemelor ce conduc la degradarea obiectelor de artă; stabilirea unor tratamente adecvate, soluționarea tuturor problemelor tehnice, metodologice și tehnologice de conservare - restaurare (implementarea și asimilarea tehnicilor specifice) în vederea salvării, conservării și restaurării acestora - Consiliere profesională și de integrare socială
Competențe transversale	- Aplicarea adecvată a principiilor, normelor și valorilor eticii profesionale definitorii pentru munca în sfera producerii operei de artă - Aplicarea eficientă a tehnicilor de relaționare în grup, asumarea rolurilor specifice în desfășurarea activităților artistice, în echipă Identificarea și aplicarea eficientă a metodelor și tehnicilor adecvate de învățare continuă în domeniul artistic și al protejării patrimoniului, conștientizarea motivațiilor extrinseci și intrinseci ale învățării continue

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	- Să introducă studentul în sfera cunoașterii istoriei textului sacru vechitestamentar, a noțiunilor de canon, cărți anaghinoscomena, cărți apocrife. - Să fixeze noțiunea de revelație ca fundament al abordării Sfintei Scripturi. - Să sprijine studentul în identificarea temeiurilor învățăturilor dogmatice și moral-religioase din textele Sfintei Scripturi.
7.2 Obiectivele specifice	- Să elucideze sensul noțiunilor teologice specifice terminologiei teologiei biblice, hermeneuticii biblice și sintezei teologic-dogmatice; - Să creeze posibilități de acces la sursele textuale primare; - Să dezvolte capacitățile de realizare și conducere a unui dialog interconfesional, ecumenic și interreligios.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Noțiuni introductive: definirea arealului general al disciplinei; definirea isagogiei biblice; repere metodologice și bibliografice generale; Istoria textului Vechiului Testament; Canonul cărților Vechiului Testament; Inspirația Sfintei Scripturi	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 ore fizice
2. Repere generale de hermeneutică și exegeză creștină și iudaică: sensurile Sfintei Scripturi (sensul literal, sensul anagogico-spiritual, sensul alegoric, sensul tipic); principii exegetice; calitățile interpretului; perspective hermeneutice moderne	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 ore fizice

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

3. Istoria universală a omenirii (Fc. 1-11) – structuri interpretative pentru Sfânta Scriptură	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore fizice
4. Perioada patriarhilor: Avraam, Isaac, Iacov – alegerea lui Avraam, chemare și nașterea lui „am Israel”	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore fizice
5. Perioada instituționalizării iudaismului, religiei mozaice: Moise – eliberator, legiuitor și prooroc	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore fizice
6. Iosua și Judecători: Canaanul, dar dumnezeiesc pentru „am Israel”	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore fizice
7. Regalitatea unitară, regalitatea israelită și iudaică (1400-586 î.Hr.)	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore fizice
8. Locurile sacre: altarele înălțimilor, Cortul, Templul Sfânt – teocentrismul iudaic	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore fizice
9. Profetismul iudaic – mesaj etnic și mesaj universal	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore fizice
10. Iudaismul post-babilonian (536-70)	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore fizice
11. Literatura didactică-poetică a iudaismului: Pilde, Ecclesiast, Iov, Cântarea Cântărilor și Psalmii	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore fizice
12. Învățătura despre Dumnezeu: unitatea lui Dumnezeu, ființa și spiritualitatea lui Dumnezeu, atributele lui Dumnezeu; providența divină, revelația, legământul.	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore fizice
13. Antropologia și Anghelologia Vechiului Testament	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore fizice
14. Profeții mesianice – Hristos în Vechiul Testament	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore fizice

Bibliografie

Ediții Scripturistice:

- *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, quae antea cooperantibus A. Alt, O. Eissfeldt, P. Kahleediderat R. Kittel, Editio Funditus Renovata, adjuvantibus H. Bardtke, W. Baumgartner, P. A. H. de Boer, O. Eissenfeldt, J. Fichtner, G. Gerleman, J. Hempel, F. Horst, A. Jepsen, F. Maass, R. Meyer, G. Quell, Th. H. Robinson, D. W. Thomas cooperatibus H. P. Ruger et J. Zieglerediderunt K. Elliger et W. Rudolph, Textum Masoreticum curavit H. P. Ruger, MASORAM ELABORAVIT G. E. Weil, Editio tertia emendata opera W. Rudolph et H. P. Ruger, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1987.
- *Septuaginta*, Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes edidit Alfred Rahlfs, editio minor, duo volumina in uno, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1935.
- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Daniel – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2011.

Resurse patristice:

- Ambrozie cel Mare, „Despre rai,” în *PSB* 52, trad. Teodor Bodogae et al. (București: IBMO, 2007), 59-114.
- *Biblia Patristica, Index des citations et allusions bibliques dans la littérature patristique*, 5. vol., Edition du Centre National de la Recherche Scientifique, Paris, 1986-1991.
- Chiril al Alexandriei, „Glafire,” în *PSB* 39, trad. Dumitru Stăniloae (București: IBMO, 1992).
- Grigorie de Nyssa, „Despre viața lui Moise,” în *PSB* 29, trad. Dumitru Stăniloae și Ioan Buga (București: IBMO, 1982), 21-112.
- Grigorie de Nyssa, *Omilii la Ecclesiast*, în „PSB”, vol. 30, trad. de Dumitru Bodogae, EIBMO, București, 1998, pp. 198-282.
- Grigorie de Nyssa, *Tâlcuire amănunțită la Cântarea Cântărilor*, în „PSB”, vol. 29, trad. de Dumitru Stăniloae și Ioan Buga, EIBMO, București, 1982, pp. 113-332.
- Ioan Gură de Aur, „Omilii la Facere I,” în *PSB* 21, trad. Dumitru Fecioru (București: IBMO, 1987).
- Origen, *Omilii, comentarii și adnotări la Geneză*, trad. Adrian Muraru (Iași: Polirom, 2006), 672 p.
- Vasile cel Mare, „Omilii la Hexaemeron,” în *PSB* 17, trad. Dumitru Fecioru (București: IBMO, 1986), 69-180.
- Vasile cel Mare, *Omilii la facerea omului; Omilie despre Rai*, trad. Lavrentie Carp (Iași: Doxologia, 2010), 100 p.

Lucrări de referință, comentarii biblice:

- Abrudan, Dumitru, *Cărțile didactico-poetice*, Ed. Universității Lucian Blaga, Sibiu, 2001, 121 p.
- Anania, Bartolomeu-Valeriu, *Poezia Vechiului Testament*, București, Ed. IBMBOR, 2000.
- Breck, John, *Sfânta Scriptură în Tradiția Bisericii* (Cluj-Napoca: Ed. Patmos, 2003).
- Chirilă, Ioan (coord.), Abrudan, Dumitru, Semen, Petre, Oancea, Constantin, Onișor, Remus, Basarab, Mircea, *Introducere în Vechiul Testament* (București: Basilica, 2018), 870 p.

- Chirilă, Ioan (coord.), Abrudan, Dumitru, Semen, Petre, Oancea, Constantin, Onișor, Remus, Basarab, Mircea, *Introducere în Vechiul Testament* (București: Basilica, 2018), 870 p.
- Chirilă, Ioan, *Fragmentarium exegetic filonian* (Cluj-Napoca: Ed. Limes, 2002).
- Chirilă, Ioan, *Fragmentarium exegetic filonian II, Nomothetica – repere exegetice la Decalog* (Cluj-Napoca: Ed. Limes, 2003), 174 p.
- Chirilă, Ioan, *Sfânta Scriptură – Cuvântul cuvintelor* (Cluj-Napoca: Ed. Renașterea, 2010).
- Chirilă, Ioan, *Sfânta Scriptură – Cuvântul cuvintelor* (Cluj-Napoca: Ed. Renașterea, 2010).
- Isvoranu, Alexandru, *Comentariu la Cartea Rut*, Ed. Universitaria, Craiova, 2001, 270 p.
- Mihăilă, Alexandru, „În multe rânduri și în multe chipuri”. *O scurtă introducere ortodoxă în Vechiul Testament* (Iași: Doxologia, 2017).
- Munteanu, Liviu Galaction, *Paradisul biblic – căderea protopărinților în păcat – studiu exegetic* (Cluj: Tipografia Eparhiei, 1939), 148 p.
- Neaga, Nicolae, *Hristos în Vechiul Testament* (Cluj-Napoca: Ed. Renașterea, 2004).
- Oancea, Constantin, *Profetul Ilie și narațiunea despre secetă. Studiu exegetic și hermeneutic* (ediție revizuită) (Sibiu: Andreiana/Astra Museum, 2014), 360 p.
- Pașca-Tușa, Stelian, *Doamne miluiește – premisă a rugăciunii inimii în Psalmi* (Cluj-Napoca: Limes, 2015), 433 p.
- Semen, Petre, *Sensul vieții și al suferinței după cărțile Ecclesiast și Iov*, Ed. Doxologia, Iași, 2010, 170 p.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Creația, Paradisul biblic și căderea omului	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
2. Profilul scripturistic, rabinic și patristic al lui Noe	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
3. Patriarhii biblici și soțiile lor	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
4. Iosif și frații săi	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
5. Profilul scripturistic, rabinic și patristic al lui Moise	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
6. Profilul scripturistic, rabinic și patristic al lui Iosua Navi	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
7. Profilul scripturistic, rabinic și patristic al lui Ghedeon și Samson	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
8. Profilul scripturistic, rabinic și patristic al regelui David și Solomon	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
9. Profilul scripturistic, rabinic și patristic al profeților Ilie și Elisei	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
10. Profilul scripturistic, rabinic și patristic al profeților Daniel și Iona	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
11. Profilul scripturistic, rabinic și patristic al lui Iov	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
12. Cartea Psalmilor – model de/pentru rugăciune	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
13. Reflecții și dialog pe texte sapiențiale	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
14. Personalități și evenimente din cărțile anaginoscomena	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică

Bibliografie

Studii de specialitate

- Chirilă, Ioan, „Le Psautier de David – La Torah sous forme lyrique?,” ST 4 (2017).
- Chirilă, Ioan, „Noțiunea de „popor ales” în gândirea veterotestamentară, neotestamentară și patristică”, în *Studia Universitatis „Babeș-Bolyai” – Theologia Orthodoxa*, nr. 1-2/1995, pp. 9-17.
- Chirilă, Ioan, Pașca-Tușa, Stelian, Onețiu, Elena, „Reconstitution of Melchizedek's history in rabinic and christian traditions,” JSRI 48 (2017): 3-15.
- Ciurea, Mihai, „Figura lui Moise și importanța legii mozaice în scrierile Noului Testament,” MO 5-8 (2015): 201-212.
- Ganea, Romulus, „Lucrarea tainică a dreptății lui Dumnezeu în cartea Estera,” CB (2015): 159-170.

- Hârlăoanu, Paul-Cezar, „Interpretarea Cântării Cântărilor în cheie euharistică,” în *Mărturisire și Euharistie-lucrări sfinte pentru restaurarea hristică a persoanei umane* (Oradea: Editura Universității din Oradea, 2014), 333-343.
- Iatan, Cristian, „Crearea lumii și a omului. Perspectiva biblică patristică și cea biblică modernă. Repere fundamentale,” *ST* 4 (2017).
- Jinga, Constantin, „Cartea leșirea, într-o re-lectură de secol XX: Arnold Schoenberg, *Moses und Aron* (1927),” *AB* 4-6 (2017): 44-48.
- Mihăilă, Alexandru, „Limitele comunității și femeia străină în Pilde 1-9,” *CB* (2013): 132-154.
- Mihăilă, Alexandru, „The Holy War in the Book of the Judges: Some Remarks on the Song of Deborah,” *Text și discurs religios*, 5 (2013): 109-126.
- Moldovan, Alexandru, „Prin ce își va îndrepta tânărul calea sa? (Psalmul 118, 9a),” în *Young people in Church & Society* (Alba Iulia: Reîntregirea, 2016), 81-103.
- Pașca-Tușa Stelian, și Liviu Vidican-Manci, „Jertfa lui Isaac în comentariile și omiliile Sfinților Părinți,” *Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca*, tom XXV (2021-2022), ed. Teofil Tia (Cluj-Napoca: Renașterea, 2023): 27-40.
- Pașca-Tușa, Stelian, „Is There Any Brutality in the Byzantine Representation of Abraham’s Sacrifice?,” *ROOTS – Romanian Orthodox Old Testament Studies* 5.1 (2021): 62-76.
- Pașca-Tușa, Stelian, „Psalm 4 – Isagoge, Exegesis and Theological Interpretation (Part I și II),” *Studia TO* 1 (2016): 27-43 / 2 (2016): 5-24.
- Popa, Viorel-Cristian, „Considerații exegetice contextuale la 3 Regi 14, 34,” *ST* 3 (2017): 91-100.
- Stamatin, Laurențiu Nicolae, „Chipuri de femei din Vechiul Testament: Ana, mama fraților Macabei,” *AB* 7-9 (2013): 21-35.
- Tucă, Dionisie, „Întâlnirea dintre David și Goliat. Mit biblic sau adevăr revelat?,” *TV* 9-12 (2014): 146-166.
- Vatamanu, Cătălin, Shema Israel... (Deut. 6, 4-9): mărturie a lui Dumnezeu Cel Unul și Unic,” în *Mărturisirea de credință - locul și rolul ei în Tradiția Bisericii Ortodoxe*, ed. Ion Vicovan et. al. (Iași: Doxologia, 2013).

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Conținuturile unităților de învățare au fost elaborate în urma consultării specialiștilor pe disciplină din facultățile de profil, pe baza Programei analitice aprobate la nivelul Patriarhiei Române. În egală măsură, au fost luate în calcul așteptările principalilor angajatori ai absolvenților acestei specializări: structurile eclesiale, structurile de asistență socială, structurile din domeniul educațional.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Asimilarea informațiilor fundamentale privitoare la Vechiul Testament.	Examen scris (parțial) Examen oral	50 % 30 %
	Înțelegerea instrumentelor și a finalității procesului de interpretare a Scripturii în mediul ortodox.		
10.5 Seminar/laborator	Capacitatea de a integra într-un discurs propriu conceptele asimilate.	Prezentarea unui portofoliu realizat pe parcursul semestrului.	20 %
	Flexibilitatea în abordarea exercițiilor tematice propuse, care reflectă o bună cunoaștere a informațiilor dar și capacitatea de valorificare a lor în varii moduri.		
10.6 Standard minim de performanță			

- Cunoașterea sumară a conținutului Vechiului Testament, cu accent pe Pentateuh, și a noțiunilor de revelație, inspirația Sfintei Scripturi, canonul Sfintei Scripturi, a elementelor de critică textuală (metoda istorico-critică), a temelor teologice principale.

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

Nu se aplică

Data completării:

01.04.2025

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament:

17.04.2025

Semnătura directorului de departament

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru *Dezvoltare durabilă* - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".